یادداشت

خطر اسرائیل «شکست‌خورده» و راهکارهای ما

ادامه از صفحه اول

با توجه به مراتب پیش‌گفته و اینکه در راهبردهای نظامی اسرائیل در طول دوره حیات ۷۶ساله آن، شکست نظامی معنا ندارد و اگر هم شکستی در کار باشد باید به شدیدترین و خشن‌ترین وجه مغلوبه شود، لذا اگر فرض را بر شکست نظامی اسرائیل در جنگ مورد بحث بگذاریم، آن را باید سرآغاز دوره‌ای از قبل خطرناک‌تر بدانیم. این نوشتار به‌هیچ‌وجه بر آن نیست که ایجاد یأس و نومیدی در جامعه کند؛ آنچه مراد است، دادن پیش‌آگاهی به قصد ایجاد آمادگی حداکثری برای هر نوع شرارت جدیدی است که احتمال دارد از ناحیه رژیمی سر بزند که به گفته صدراعظم آلمان، مأمور انجام کارهای کثیف است؛ کارهای پلیس بد که غربی‌هایِ پلیس خوب خود انجامش نمی‌دهند و آن را به عامل منطقه‌ای‌شان می‌سپارند. اینکه بعد از اظهارات رئیس دولت آلمان، ترامپ با سرمستی از پیروزی‌اش در بمباران تأسیسات هسته‌ای ایران با مادربمب‌ها و استراتژیک‌ترین پرنده‌ها، یادآور بمباران اتمی هیروشیما و ناکازاکی می‌شود و آن را مبنای شبیه‌سازی موذیانه و بسیار خطرناک قرار می‌دهد، تصادفی نیست. چکیده کلام آنکه در این زمانه عجیب که کشور تنهای ما در معرض جنگی بدخیم و با مشارکت همه کشورهای غربی و بعضا منطقه‌ای و اسرائیل است و استفاده از سلاح غیرمتعارف محتمل است، باید مام میهن را از هر جهت سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در وضعیت آمادگی کامل قرار دهیم. از روز بعد از اعلام آتش‌بس، سیل عظیم سلاح و مهمات به سوی اسرائیل سرازیر شد که همچنان ادامه دارد. این حجم اسلحه و مهمات دیگر برای تأمین کسری و کمبودها نیست، بلکه به منظور تقویت بیش از پیش نظامی و زرادخانه‌های رژیم است. اینک جای هیچ مسامحه و قصور و تقصیر و توجیه و کم‌کاری و غفلتی نیست. پدافند غیرعامل که کارنامه قابل قبولی نداشته، باید مورد بازخواست قرار گیرد؛ ایضا هر نیرو و نهاد و حتی هر شخص حقیقی‌ای. پدافند عامل باید آسمان کشور به‌ویژه مناطق غربی و مرکزی را کاملا پس بگیرد. آموزش‌های لازم به شهروندان داده شود و هسته‌های اجتماعی و امدادگری هوشمند محله‌محور برای ارائه خدمات اورژانس پزشکی و اجتماعی و عام‌المنفعه ایجاد شود و از همه کسانی که به این کشور عشق می‌ورزند، اعم از داخل‌نشین و خارج‌نشین، خواسته شود ظرفیت‌های فکری خود را به میدان آورند و برای نجات کشور طرحی دراندازند و با هم‌افزایی کاری کارستان بکنند. حکومت هم هر سدی، ولو کوچک را که بر سر راه آشتی و وحدت ملی و آزادی زندانیان سیاسی و عقیدتی و حتی مالی (بعد از تأمین بدهی‌شان از راه کمک‌های مردمی و قرضه عمومی و حتی دولتی) قرار دارد، بردارد و از های‌وهوی زیاده‌خواهان و کلفت‌گویان چنددرصدی نهراسد و به قدرت لایزال الهی و ابرقدرت جامعه ۹۰میلیونی خودمان اتکا کند. با تمهیدات و تدارکات مورد نظر و رواداشتن خیرات در خانه پدری، وقت به دیپلماسی می‌رسد که با دست پر سراغش را بگیریم. آمریکا باید مسئولیت اقدامات غیرقانونی انجام‌شده توسط خود و اسرائیل را بر عهده بگیرد و درصدد جبران خسارات وارده برآید و از قلدری و تحریک دیگران (ازجمله تروئیکای اروپایی برای فعال‌کردن مکانیسم ماشه) دست بردارد. در یادداشتی مستقل به این مهم بیشتر می‌پردازیم.

ملاحظات نظری جنگ ۱۲روزه

ادامه از صفحه اول

آیا مانند امام حسین (ع)، در دوراهی و دوگانه ذلت یا شهادت قرار گرفته‌ایم؟ آیا می‌توان به شکل گزینشی، بخشی از حرکت خود را به شکل نخست، و بخشی دیگر را به شکل اخیر طراحی کنیم؟

۵- آیا در طول ۴۶ سال، نظریه‌ای فلسفی یا دینی راجع به موجودی به نام «ایران» طراحی کرده‌ایم؟ اگر جواب این سؤال منفی است، آیا این شائبه به وجود نمی‌آید که برخوردی ابزاری با ایرانیت می‌شود؟ اگر پاسخ مثبت است، اساسا این کار باید براساس گفتمان اسلام سیاسی انجام شود یا براساس گفتمانی دیگر؟ کدام بخش از جامعه، متفکران و نهادها، این کار را انجام خواهند داد؟

۶- از نظر روابط بین‌الملل، آیا اتحاد شوم ترامپ و نتانیاهو به معنای کنارگذاشتن نظریه‌های آرمان‌گرایانه نیست؟ اگر پاسخ مثبت است، دیدگاه اسلامی در این زمینه چگونه می‌تواند تعدیل شود؟

۷- بالاخره از نظر دینی امکان ساخت/کاربرد سلاح هسته‌ای وجود دارد یا نه؟ در صورت ضرورت یا مصلحت چطور؟

۸- از نظر راهبردی، این جنگ چه تأثیری بر برنامه‌های درازمدت ایران اسلامی دارد؟ سند چشم‌انداز قبل در چه وضعیتی قرار دارد؟ و آیا درصدد طراحی سندی دیگر هستیم؟ اساسا استراتژی ما اولویت توسعه فرهنگی است یا توسعه اقتصادی یا توسعه نظامی؟ براساس راهبرد تعیین‌شده، چگونه می‌توان برنامه‌های میان‌مدت و کوتاه‌مدت را برای کشور طراحی کرد؟

در مجموع، به نظر می‌رسد تأمل در این‌گونه پرسش‌ها می‌تواند راهی به رهایی تلقی شود. سؤالات هشت‌گانه فوق اولا به شکل منطقی، از کلی به جزئی طراحی شده‌اند. ثانیا پاسخ به آنها هم در دانش‌های عقلی جای دارد، هم در دانش‌های نقلی. ثالثا هم به دیسیپلین‌های خاص مربوط می‌شود، هم به دانش‌های بینارشته‌ای. به هر روی، امید است تأمل در این‌گونه پرسش‌ها بتواند مواضع فکری و عملی ما را هرچه بهتر منقح، معقول و هماهنگ کند.

دولت، خط‌مشی رفاه عمومی و نظارت در شرایط بحران

از ارسطو تا دای، با تأکید بر دستورالعمل‌های سیاستی برای دولت در وضعیت بحرانی

فاطمه دلبری راغب*

در شرایط بحرانی، نقش دولت در هدایت جامعه، حفظ انسجام ملی، تأمین رفاه عمومی و اعمال نظارت مؤثر، اهمیتی دوچندان می‌یابد. خط‌مشی‌گذاری عمومی به‌عنوان ابزار اصلی دولت برای حل مسائل عمومی، باید بر پایه «نظریه‌های فلسفی» و «تجربیات تاریخی همدلانه» با شهروندان استوار باشد. این مقاله با تکیه بر دیدگاه‌های ارسطو، توماس دای، جان رالز و آمارتیاسن، به بررسی نقش دولت در طراحی خط‌مشی‌های تأمین رفاه عمومی شهروندان و نظارت مؤثر در شرایط بحرانی می‌پردازد و در پایان، توصیه‌هایی سیاستی برای دولت در وضعیت بحرانی ارائه می‌دهد.

۱. دولت و وظیفه خط‌مشی‌گذاری عمومی

دولت‌ها وظیفه دارند با استفاده از ابزارهای قانونی، به حل مسائل عمومی شهروندان بپردازند. هارولد لاسول (۱۹۵۱) خط‌مشی عمومی را «چه کسی، چه چیزی را، برای چه کسی، چه زمانی و چگونه دریافت می‌کند» تعریف می‌کند. توماس دای (۲۰۱۳) نیز خط‌مشی عمومی را «هر آن چیزی که دولت انجام می‌دهد یا انجام نمی‌دهد» می‌داند. این تعاریف نشان می‌دهند دولت نه‌تنها در انتخاب خط‌مشی‌ها بلکه در عدم انتخاب آنها نیز نقش مهمی در وضعیت شهروندان ایفا می‌کند. آنچه مهم است این است که در شرایط بحرانی، انتخاب برخی خط‌مشی‌ها توسط دولت که منجر به رفاه عمومی شهروندان می‌شود، اهمیت بیشتری می‌یابد و صدالبته نظارت بر اجرای خط‌مشی‌های رفاهی (به‌عنوان مثال جلوگیری از تورم، کمبود و گرانی و مجازات عوامل برهم‌زننده رفاه مانند سودجویانی که با بازارهای کاذب به تورم، کمبود و گرانی دست می‌زنند) توسط نهادهای نظارتی و کارگروه‌های تخصصی نقشی کلیدی دارد.

۲. رفاه عمومی شهروندان و غایت دولت از منظر ارسطو

ارسطو در کتاب «سیاست»، دولت را نهادی می‌داند که برای تحقق Eudaimonia «زندگی نیک»[1] پدید آمده است. از دیدگاه او، دولت باید زمینه‌ساز رشد فضیلت، عدالت و شکوفایی انسان باشد. خط‌مشی در نگاه ارسطو، هنر هدایت جامعه به سوی «خیر مشترک» و همان «خیر جمعی» است، نه صرفا ابزاری برای قدرت دولت. او معتقد است هدف دولت، تحقق زندگی نیک است. قانون باید ابزار تربیت اخلاقی شهروندان باشد. عدالت باید هم توزیعی و هم اصلاحی باشد و در نهایت سیاست باید هنر هدایت جامعه به سوی خیر مشترک تلقی شود.

مفهوم	دیدگاه ارسطو
هدف دولت	تحقق زندگی نیک (Eudaimonia)
نقش قانون	ابزار تربیت اخلاقی شهروندان
عدالت	توزیعی و اصلاحی؛ بر اساس انصاف و شایستگی
سیاست	هنر هدایت جامعه به سوی خیر مشترک

۳. پیوند نظریه ارسطو با نظریه‌های مدرن رفاه عمومی

در نظریه‌های معاصر، رفاه عمومی شهروندان در قالب عدالت اجتماعی، توانمندسازی و توسعه انسانی بازتعریف شده است. این دیدگاه‌ها نشان می‌دهد رفاه عمومی صرفا به معنای توزیع منابع نیست، بلکه به معنای ایجاد فرصت‌های برابر برای رشد و شکوفایی انسانی و رعایت عدالت و انصاف با تأکید بر محرومان است:

جان رالز (۱۹۷۱): در نظریه عدالت به‌مثابه انصاف، بر نفع محرومان تمرکز می‌کند؛ یعنی دولت ضمن توزیع برابر و عادلانه منافع عمومی (رعایت عدالت و تساوی)، خط‌مشی‌هایی برای حاشیه‌نشین‌ها، محرومان و اقشار آسیب‌پذیر جامعه (رعایت انصاف) تدوین، اجرا و نظارت کند.

آمارتیاسن (۱۹۹۹): در نظریه توانمندسازی افراد برای انتخاب اهداف ارزشمند انسانی، بر کرامت ذاتی انسان‌ها و حق آزادی در انتخاب‌ها تأکید می‌کند. در این معنا، خط‌مشی‌های دولت باید با حفظ کرامت و آزادی انسانی در انتخاب یک زندگی خوب تدوین شود. درواقع اقدامات و انتخاب‌های شهروندان در تأمین نیازهای ضروری باید تهی از اجبار باشد و رضایت و امید به زندگی را برای آنان فراهم کند (نه انتخاب‌های اجباری بدون رضایتمندی).

توماس دای: بر تحلیل علمی خط‌مشی‌ها و نقش نهادهای رسمی و غیررسمی در شکل‌گیری خط‌مشی‌های امنیتی، رفاهی، بهداشتی و آموزشی تأکید می‌کند. در این معنا، دولت باید از «خط‌مشی‌های منفعلانه و واکنشی» پرهیز کند و به‌جای آن خیر و مصلحت و رفاه مردم را (خط‌مشی‌های همدلانه) هدف اصلی خط‌مشی‌ها قرار دهد.

۴. نقش نظارتی دولت در خط‌مشی‌گذاری عمومی

نظارت (Oversight) یکی از ارکان حیاتی خط‌مشی‌گذاری عمومی است که تضمین می‌کند خط‌مشی‌ها به‌درستی اجرا می‌شوند، منابع به‌درستی تخصیص می‌یابد و فساد و انحراف از خط‌مشی‌ها به حداقل می‌رسد. نقش نظارتی دولت در سه سطح قابل بررسی است:

الف) نظارت قانونی و نهادی: با تدوین قوانین شفاف برای پاسخ‌گویی دستگاه‌های اجرائی (مانند قوانین مبارزه با گرانی و تورم در شرایط بحرانی) و ایجاد نهادهای مستقل نظارتی ازجمله دیوان محاسبات، سازمان بازرسی کل کشور و... (مانند ایجاد کارگروه‌های تخصصی مبارزه با تورم، گرانی و...).

ب) نظارت اجتماعی و مشارکتی: با فراهم‌سازی بستر مشارکت رسانه‌ها، دانشگاه‌ها و جامعه مدنی در ارزیابی خط‌مشی‌های رفاهی و نظارتی و حمایت از افشاگران فساد و نهادهای دیده‌بان مردمی.

ج) شفافیت، پاسخ‌گویی و نظارت در شرایط بحرانی: به گفته گراهام الیسون (۱۹۷۱)، در بحران‌ها باید مدل‌های تصمیم‌گیری چندلایه و نظارت هم‌زمان با اجرا به کار گرفته شود. درواقع تصمیم‌ها در شرایط بحرانی جامعه از حساسیت و اهمیتی مضاعف برخوردار هستند؛ زیرا منابع محدودتر و احتمال سوءاستفاده افزایش می‌یابد و از سوی دیگر اعتماد عمومی نیز شکننده‌تر است. در این شرایط، نیاز به شفافیت پاسخ‌گویی و نظارت بیش از بیش مورد نیاز است و دولت باید خط‌مشی‌هایی اتخاذ کند که به‌طور هم‌زمان کارآمد، عادلانه، مشروع، شفاف و پاسخ‌گو باشد و به حفظ امنیت ملی و انسجام اجتماعی و اعتماد عمومی (با ارتباط مؤثر و شفاف و پاسخ‌گو با شهروندان، رعایت اصول اخلاقی و عدالت در تصمیم‌گیری‌ها، راه‌اندازی گفت‌وگوهای ملی و رسانه‌ای مشارکتی، شفاف‌سازی تصمیمات کلان و مقابله با جنگ روانی دشمن)، تدوین خط‌مشی‌ها برای حمایت هدفمند از اقشار آسیب‌پذیر (با تخصیص یارانه‌های نقدی و غیرنقدی و ارائه خدمات درمانی، روان‌درمانی و آموزش رایگان به خانواده‌های آسیب‌دیده) و در نهایت توسعه نظارت دقیق و چندلایه بر تخصیص منابع و اجرای خط‌مشی‌ها منجر شود.

دستورالعمل‌های سیاستی

از ارسطو تا دای، همه نظریه‌ها بر یک اصل مشترک تأکید دارند؛ دولت باید در خدمت «خیر عمومی» باشد. در شرایط بحرانی، این وظیفه نه‌تنها یک وظیفه تکنیکی، بلکه یک وظیفه اخلاقی است که مشروعیت دولت را بیشتر می‌کند. اگر دولت بخواهد از یک بحران عبور کند، باید با تکیه بر اصول عدالت، شفافیت، مشارکت و نظارت چندسطحی، خط‌مشی‌هایی اتخاذ کند که هم‌زمان به «نیازهای ضروری و پایدارکننده بنیان‌های اجتماعی و رفاهی شهروندان» پاسخ‌گو باشد. در این بخش، با نظر به اهمیت نظارت بر خط‌مشی‌های رفاهی، توصیه‌های زیر می‌تواند راهگشا باشد:

الف. تشکیل ستاد ملی نظارت: در شرایط بحرانی، اصول شفافیت، پاسخ‌گویی و نظارت به‌عنوان ستون‌های اصلی حکمرانی خوب اهمیتی مضاعف پیدا می‌کنند. نظارت و پاسخ‌گویی در شرایط بحرانی صرفا ابزارهای فنی نیستند، بلکه عناصر حیاتی برای حفظ مشروعیت، توسعه عدالت و اعتماد اجتماعی و رفاه عمومی شهروندان هستند. در شرایط بحرانی که دولت با فشارهای سیاسی و اقتصادی، محدودیت منابع، تهدیدهای امنیتی و نارضایتی عمومی مواجه است، اگر سازوکارهای نظارتی کارآمد و پاسخ‌گو نداشته باشد، زمینه برای فساد، رانت‌خواری، ناکارآمدی و بی‌اعتمادی عمومی فراهم می‌شود. بنابراین، دولت باید به‌طور «فعال و پیش‌دستانه» با «نقش عاملیت» (نه خط‌مشی‌های واکنشی) ساختارهای نظارتی خود را بازسازی و تقویت کند.

تشکیل «ستاد ملی نظارت» با حضور نهادهای مستقل نظارتی، نمایندگان مجلس، دانشگاهیان، اصحاب رسانه و نمایندگان جامعه مدنی می‌تواند به‌عنوان یک نهاد فرابخشی بر عملکرد دستگاه‌های اجرائی در تخصیص منابع، اجرای خط‌مشی‌های حمایتی و رعایت عدالت و انصاف نظارت کند. این ستاد باید اختیارات قانونی، ابزارهای شفاف‌سازی و دسترسی به اطلاعات داشته باشد و با اختیارات قانونی چگونگی تخصیص منابع و عملکرد دستگاه‌ها را نیز رصد کند و ضمن حمایت قانونی از افشاگران فساد و تخلفات اقتصادی، با گرانی، تورم و در مجموع با عوامل برهم‌زننده رفاه عمومی شهروندان با انواع مجازات‌ها مبارزه کند.

یکی از مهم‌ترین مصادیق نظارت در شرایط بحرانی، نظارت بر بازار و مبارزه با گرانی (کنترل بازار و مقابله با گرانی افسارگسیخته) است. در شرایط بحران، افزایش قیمت کالاهای اساسی می‌تواند به نارضایتی گسترده، بی‌ثباتی اجتماعی و تضعیف اعتماد اجتماعی منجر شود. بنابراین، دولت باید با استفاده از ابزارهای نظارتی، اطلاعاتی و قضائی، با عوامل گرانی، احتکار و واسطه‌گری‌های غیرقانونی برخورد کند. به همین منظور، پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

- سامانه‌های هوشمند رصد قیمت‌ها و توزیع کالا در سطح ملی راه‌اندازی شود تا هرگونه افزایش غیرمنطقی قیمت‌ها به‌سرعت شناسایی و مهار شود.
- بازرسی‌های میدانی انجام شود و گزارش‌های مردمی درباره تخلفات بازار به‌سرعت رسیدگی شود.
- با همکاری قوه قضائیه، مجازات‌های بازدارنده برای محتکران و گران‌فروشان و واسطه‌گران اعمال شود.
- رسانه‌ها و صداوسیما در اطلاع‌رسانی شفاف درباره قیمت‌ها، سهمیه‌بندی‌ها و خط‌مشی‌های حمایتی نقش فعالی ایفا کنند.
- در کنار این اقدامات، دولت باید با کنترل تورم، حمایت از تولید داخلی و تأمین ارز برای واردات کالاهای ضروری، ریشه‌های ساختاری گرانی را نیز هدف قرار دهد.

ب: شفافیت و پاسخ‌گویی دستگاه‌های اجرائی باید به یک الزام قانونی تبدیل شود. هر وزارتخانه، سازمان و نهاد عمومی باید به‌صورت دوره‌ای گزارش عملکرد خود را در حوزه‌های کلیدی مانند تأمین کالاهای اساسی، ارائه خدمات عمومی، حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و مدیریت منابع به‌طور عادلانه و منصفانه منتشر کند. این گزارش‌ها باید به‌صورت عمومی و قابل فهم برای مردم ارائه شوند تا اعتماد عمومی تقویت شود.

به امید ایران اسلامی پایدار.

پی‌نوشت:

۱- (یودایمونیا) یک واژه یونانی است که به معنای خوشبختی پایدار، شکوفایی یا زندگی خوب و معنادار ترجمه می‌شود. این مفهوم در فلسفه باستان به‌ویژه در آثار ارسطو جایگاه ویژه‌ای دارد و به‌عنوان بالاترین خیر و هدف نهایی زندگی انسان در نظر گرفته می‌شود.

* دکترای تصمیم‌گیری و خط‌مشی عمومی
پژوهشگر خط‌مشی‌گذاری آموزش و پرورش

نگاه

ابهام در سیاست‌گذاری جدید فعالیت‌های تابستانی مدارس غیردولتی

مجید طهرانیان*

در سال‌های اخیر، برنامه‌های تابستانی در مدارس غیردولتی کشور نقشی اساسی در پرکردن اوقات فراغت دانش‌آموزان ایفا کرده است. این برنامه‌ها که معمولا در بازه‌ای ۶ تا ۸ هفته‌ای برگزار می‌شوند، علاوه بر جبران ضعف‌های آموزشی سال تحصیلی، بستر مناسبی برای رشد مهارت‌های اجتماعی، فردی و تربیتی دانش‌آموزان فراهم می‌کند.

سیاست کلی آموزش‌وپرورش نیز در سال‌های گذشته بر دوری از محتوای صرفا درسی و تمرکز بر فعالیت‌های مهارتی، اجتماعی، تفریحی و رفاهی تأکید داشته است. مدارس غیردولتی با تجربه و کیفیت بالاتر، عمدتا از ماه‌های ابتدایی سال مانند فروردین یا اردیبهشت، اقدام به برنامه‌ریزی و اطلاع‌رسانی به خانواده‌ها می‌کردند و از اواسط تیرماه نیز فعالیت‌ها آغاز می‌شد.

اما امسال، بخش‌نامه‌ای جدید از سوی معاونت پرورشی وزارت آموزش‌وپرورش، نگرانی‌ها و چالش‌های زیادی را برای مدارس به‌ویژه در بخش غیردولتی به وجود آورده است. طبق این بخش‌نامه، مدارس موظف شده‌اند که فعالیت‌های تابستانی را به‌صورت مجازی برگزار کنند. این در حالی است که:

- بسیاری از مدارس از مدت‌ها پیش با خانواده‌ها قرارداد بسته‌اند و برنامه‌ریزی‌ها انجام شده است.
- اجرای فعالیت‌های مهارتی و کارگاهی در بستر فضای مجازی، به‌دلیل محدودیت‌های عملیاتی و ضعف زیرساخت اینترنت، تقریبا غیرممکن است.
- تغییر ناگهانی رویکرد؛ خسارات مالی، اخلاقی و حقوقی جدی برای مؤسسان مدارس و کادر آموزشی در پی دارد.
- این اقدام، عملا مدارس را به سمت ارائه کلاس‌های درسی سوق می‌دهد؛ چیزی که سال‌ها تلاش شده تا در برنامه‌های تابستانی از آن فاصله گرفته شود.

در این میان، عدم شفافیت دلایل صدور چنین بخش‌نامه‌ای، آن هم در زمانی نامناسب، باعث سردرگمی بیشتر مدارس شده است. به‌نظر می‌رسد تصمیم‌گیرندگان، از واقعیت‌های اجرائی در مدارس آگاهی کافی نداشته‌اند. حال انتظار می‌رود مسئولان وزارت آموزش‌وپرورش، با درنظرگرفتن شرایط موجود و صدای مدارس غیردولتی، در تصمیم خود بازنگری کنند. بازگشت به رویکرد مشارکتی، توجه به اقتضائات محیطی و حفظ انعطاف‌پذیری در اجرای برنامه‌های تربیتی، تنها راه تضمین کیفیت، عدالت و اثربخشی در این بخش مهم از آموزش کشور است.

* کارشناس آموزشی و مدیرکل اسبق مدارس غیردولتی کشور

جدول ۵۰۹۳ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- کاشف میکروب سل- سرویس پستی برای حمل‌ونقل و ارسال کالا ۲- درخت انگور- شهر آرامگاه کمال‌الملک- سراپرده ۳- دوازده دوجین- ممنوع نیست- رسم‌کردن ۴- طمأنینه- جانشینی- ساز استاد حسن کسایی ۵- دختر افراسیاب و دلداده بیژن- اسبابی برای رسم خط عمود- شهرستانی در استان سیستان‌وبلوچستان ۶- پدربزرگ- سرقت- چرخه ۷- فریبنده زاد و فریبا بمیرد - واحد اندازه‌گیری وزن الماس- نامی دخترانه ۸- دربرگرفتن- آنچه به صورت اختصاصی در اختیار قرار گیرد- از پیامبران الهی ۹- واحدی برای اندازه‌گیری طول- خوراکی از آرد گندم و خاکه قند- اشاره به دور ۱۰- از آن شکلات تهیه می‌شود- رفیق- آزاد ۱۱- آسانی- خدایی- گلی زیبا و خوشبو ۱۲- تعطیلی- مجسمه‌ای مشهور ساخته میکل آنژ- غذای ظهر ۱۳- مخالف- شب خاطره‌انگیز پاییز- مقابل رفتن ۱۴- کشف رازی- بسیار پیشرفته- سودای ناله ۱۵- مادر سهراب در شاهنامه- پارکومتر

عمودی:

۱- تاب و توان- دارای نقش و نگار- طبیعت ۲- عنصری برای تولید انرژی هسته‌ای- مخلوط قیر با ماسه و شن ۳- شعبه‌ای از نژاد سفید- وسیله کمک‌حرکتی بیماران- پول فلزی ۴- رنگ‌کردن کوتاه‌مدت مو- باز شیمیایی- روغنی بدون کلسترول ۵- خط‌کش نقشه‌کشی- نام امام زمان(عج)- شهری در استان فارس ۶- حبه خشک‌شده انگور- این ادویه به عملکرد خوب کبد کمک می‌کند- تکنیک ۷- صلیب- گذرگاه- راه و روش ۸- رمانی به قلم فریدا مک فادن، بانوی پزشک نویسنده آمریکایی ۹- وزن‌کردن- نژاد بزرگی از مردم سفیدپوست- درجه حرارت ۱۰- مساوی- هر یک از اتم‌های مختلف یک عنصر- ندادهنده ۱۱- گاوبندی- جزیره‌ای گردشگری در اندونزی- خاک سرخ ۱۲- جهان دیگر- پشتکار- توهین ۱۳- چین‌وچروک پارچه- مشگین‌شهر سابق- طراح ۱۴- مجموعه‌سخنرانی‌هایی که درباره موضوعی خاص ایراد می‌شود- از القاب امام علی(ع) ۱۵- در هر زمان- افسار- راه روشن

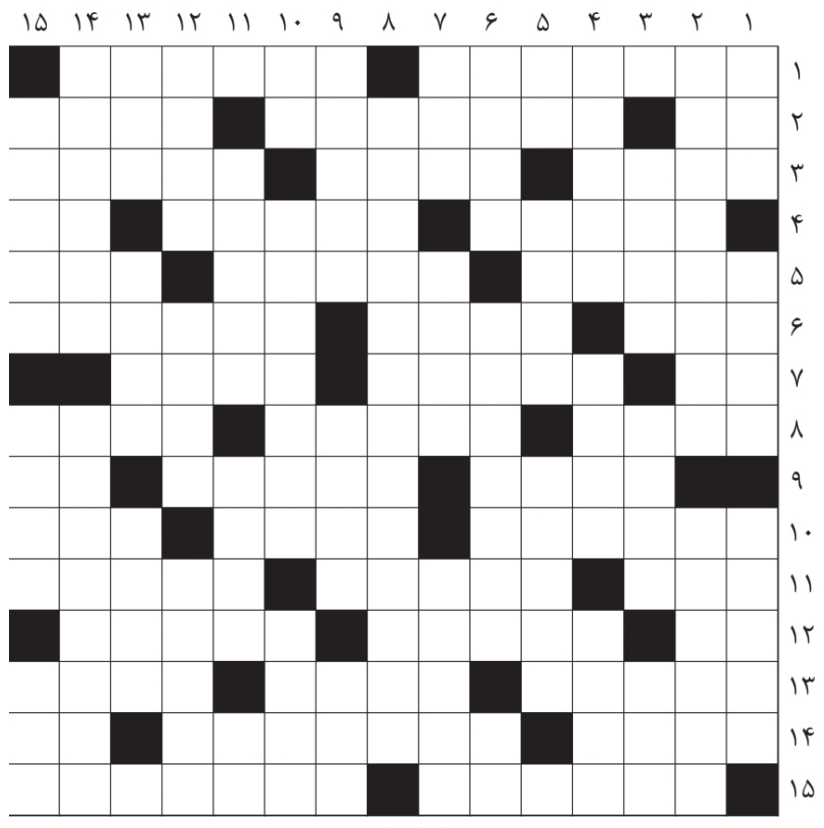

حل سودوکو ۴۰۸۸

۴	۱	۳	۶	۲	۹	۷	۸	۵
۵	۶	۷	۴	۸	۱	۹	۲	۳
۲	۹	۸	۵	۳	۷	۶	۱	۴
۸	۴	۹	۲	۶	۳	۵	۷	۱
۱	۲	۵	۹	۷	۸	۳	۴	۶
۷	۳	۶	۱	۵	۴	۲	۹	۸
۶	۵	۴	۸	۹	۲	۱	۳	۷
۹	۷	۱	۳	۴	۵	۸	۶	۲
۳	۸	۲	۷	۱	۶	۴	۵	۹

۵	۴	۹	۱	۸	۶	۳	۲	۷
۸	۱	۲	۷	۳	۵	۶	۹	۴
۳	۶	۷	۲	۴	۹	۱	۵	۸
۴	۸	۶	۳	۹	۷	۵	۱	۲
۹	۲	۳	۸	۵	۱	۷	۴	۶
۱	۷	۵	۴	۶	۲	۸	۳	۹
۷	۹	۸	۵	۲	۳	۴	۶	۱
۲	۵	۴	۶	۱	۸	۹	۷	۳
۶	۳	۱	۹	۷	۴	۲	۸	۵

حل جدول ۵۰۹۲

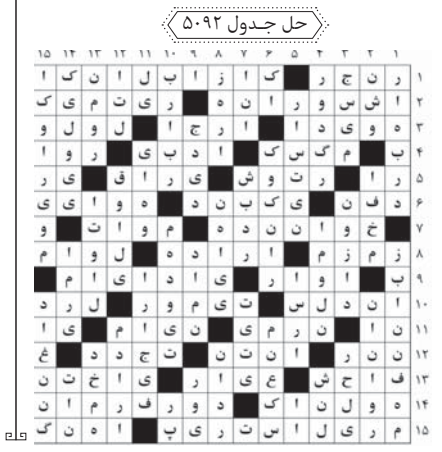

سودوکو سخت ۴۰۸۹

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

					۲		۱	
	۳		۱	۶	۵	۹		
							۳	
	۱				۷			۳
۷		۲	۳	۸	۱	۴		۹
۳			۴				۲	
	۴							
		۱	۲	۴	۳		۸	
	۶		۷					

سودوکو ساده ۴۰۸۹

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

		۳	۷					
		۸			۳	۴	۲	۹
۶	۴						۷	۵
۳		۵		۲				
	۱			۷			۵	
				۳		۲		۸
۲	۸						۱	۴
۵	۳	۴	۶			۸		
					۷	۵		